र्वे । प्रतीच्यां पर्वताः सर्वे निमज्जन्ति यथा तथा । तत्राहरेभ्यः संहत्य आधिपत्यं सुराज्यम् । तच्छ्रुत्वैव सुराः सर्वे भक्तुरद्योगसत्तमम्" इत्युपक्रमे तेषां युद्धसज्जा युद्धजयानन्तरं तेषां पक्षच्छेदश्च यथा "धरण्यान्तु गिरीन् स्वाथ स्वेषु स्थानेषु नोपतिः । अच्छेद पविना पक्षान् सर्वेषां भुविचारिणाम् । एकः पपतो मैनाकः सुरैस्तत्समये हृतः" अग्निपु० । पर्वतानां स्थावरजङ्गमरूपे द्वे रूपे यथा "नद्यश्च पर्वताः सर्वे द्विरूपाश्च स्वभावतः । तोयं नदीनां रूपन्तु शरीरमपरन्तथा । स्थावरं पर्वतानान्तु रूपं कायस्तथाऽपरः । एकीनामथ कच्छूना तथैवान्तर्गता तनुः । बहिरस्थिरूपन्तु सर्वदैव प्रवर्त्तते । एवं जलं स्थावरच्च नदीपर्वतयोर्यथा । अन्तर्वसति कायस्तु सततं नोपलभ्यते । आप्याय्यते स्थावरेण शरीरं पर्वतस्य तु । तथा नदीनां कायस्तु तोयेनाप्याय्यते सदा । नदीनां कामरूपित्वं पर्वतानां तथैव च । जगत्स्थित्यै पुरा विष्णुः कल्पयामास यत्नतः । तोयहानौ नदीदुःखं जायते सततं द्विजाः ! । विशीर्णे स्थावरे दुःखं जायते गिरिकायगम्" कालिकापु० २२६० ।

पर्वतकाक पुंस्त्री० पर्वते भवः काकः । द्रोणकाके हेमच० स्त्रियां जातित्वात् ङीष् ।

पर्वतज त्रि० पर्वताज्जायते जन--ड ६त० । १गिरिजातमात्रे २नद्यां स्त्री हेमच० । [भेदे राजनि० ।

पर्वततृण न० पर्वतभवं तृणं मा०त० । (वण्ड) गिरि तृण-

पर्वतपति पु० ६त० । हिमालये पर्वतनाथादयोऽप्यत्र ।

पर्वतमोचा स्त्री पर्वतोद्भवा मोचा मा०त० । गिरिकदल्यां राजनि० ।

पर्वतराज पु० पर्वतेषु राजते राज--क्विप् । हिमालये

पर्वतराज पु० ६त० टच्समा० । हिमालये "आरभ्य तस्यां दशमीं यात्रां प्रपूजयेत् पर्वतराजपुत्रीम्" ति०त० ।

पर्वतवासिन त्रि० पर्वते वसति वस--णिनि ७त० । १गिरिवासिनि स्त्रियां ङीप् । स च २आकाशगंगास्थांराजनि

पर्वतात्मजा स्त्री ६त० । हैमवत्यां दुर्गायां हरिवं० १७६अ० २मैनाके पु० पर्वतसुतादयोऽप्यत्र । [भूधरत्वेन तस्यास्तथात्वम्

पर्वताधारा स्त्री पर्वत आधारो यस्याः । पृथिव्यां नगानां

पर्वतारि पु० ६त० । इन्द्रे शब्दरत्ना० । तस्य तत्सम्बन्धित्वात् तथात्वम् पर्वतशब्दे द्रष्टव्यम् ।

पर्वताश्रय पु० पर्वते आश्रयते आ+श्री-अच् । मेघे शब्दर्थ० ।

पर्वताश्रय त्रि० पर्वत आश्रयो यस्य । १पर्वतवासिनि २शरभे पुंस्त्री० राजनि० स्त्रियां जातित्वेऽपि योषित्वात् टाप् ।

पर्वतासन न० रुद्रयामलोक्ते आसनभेदे यथा "अथ वक्ष्ये महादेव ! पर्वतासनमङ्गलम् । यत् कृत्वा स्थिररूपिण्याः षट्चक्रादिविबोधनम् । योन्यासनं पर्वतेन योगं योगबलावहम् । तत्कालं च भवं तावत् खेचरो यावदेव हि । पादमेणेन चाक्रम्य विकृष्यं यो नियोजयेत् । अन्यत् पद्मरौ दत्त्वा तत्र योन्यासनं भुवि । एतन्मध्ये महेशान ! पर्वतासनमुच्यते" ।

पर्वतीय पु० पर्वते भवः छ । (पाहाड़ीया) ,जातिभेदे

पर्वतेष्ठा त्रि० पर्वते स्था--क्विप् अत्वम् अलुक्समा० । १पर्वतस्थायिनि ऋ० ६ २२।२ श्लोके तु न अत्वम् ।

पर्वधि पु० पर्वणि दधाति किरत्यहिं धा-कि । चन्द्रे त्रिका०

पर्वन् न० पॄ—वनिप् । १उत्सवे २पन्थौ (गाँठ) ३उत्सवभेदे ४प्रस्तावे ५अन्यविच्छेदस्थाने मेदि । "चतुर्दश्यष्टमी चैव अमावस्या च पूर्णिमा । पर्वाण्येतानि राजेन्द्र ! रविसंक्रान्तिरेव च" इति स्मृत्युक्तेषु पञ्चसु दिवसभेदेषु च "स्त्रीतैलमांससंभोगो पर्वस्वेतेषु वै पुमान् । विण्मूत्रभोजनं नाम प्रयाति नरकं स्मृतः" विष्णुपु० । तत्र कर्त्तव्यमाह "नित्यं द्वयोरयनयोर्नित्यं विषुवतोर्द्वयोः चन्द्रार्कयोर्पर्वणोर्व्यतिपातेषु पर्वसु । अहोरात्रोषितः स्नानं श्राद्धं दानं तथा जपम् । यः करोति पवित्रात्मा तस्य स्यादक्षयं फलम्" ब्रह्मपु० "अनध्यायस्तु माङ्गेषु नेतिहासपुराणयोः । न धर्मशास्त्रेषन्येषु पर्वस्वेतानि वर्जयेत्" कूर्मपु । ७दर्शान्तपूर्णिमान्तरूपकाले "नतैस्य पर्वनाड़ीनाम्" सू०सि० "पर्वनाड़ी दर्शान्तपूर्णिमान्तनाड्यस्तासाम्" रङ्ग० । ८अंशे भागे "विशेषाविशेषलिङ्गमात्रालिङ्गानि गुणपर्वाणि" सांख्य०सू० "अविद्या पञ्चपर्वेषा प्रादुर्भूता महात्मनः" विष्णुपु० "त्रिंशकद्वादशांशस्य चतुर्विंशतिपर्वणः" भा०व० १११४० । राशिचक्रे सूर्य मत्वा गच्छतोः सूर्यचन्द्रयोर्वदात्मन्तं विप्रकर्षस्तदा पौर्णमासी वदात्मन्तं सन्निकर्षस्तदा दर्शः ते द्वे पर्वणी एवं चतुर्विंशत्या पर्वभिश्चतुष्पञ्चाशदधिकेन शतत्रयेण चान्द्रो वर्षः" भौद० । "पर्वणोऽग्रे चतुर्थे च कर्त्तव्येष्टिर्द्विजोत्तमैः" कालमाधवधृतस्मृतिः । राशिचक्रे अयनसंक्रान्तेर्विषुवद्वयस्य च सन्धिसत्त्वात् पर्वसत्त्वेयम् । चातुर्मास्ययागे वैश्वदेवबलिपञ्चमहायज्ञाकमेधहुतशेषीयास्वेषु १चतुर्षु यागेषु तेषाञ्चोत्सवरूपत्वाच्चयात्मकि-